

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-12-06

Diarienummer 2024-12116

Handläggare

Kristina Fermskog

Telefon: 031-368 37 58

E-post: kristina.fermskog@miljo.goteborg.se

Delrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag till miljö- och klimatnämnden att inrätta och utveckla en samarbetsfunktion för Göteborgs Stads aktörer med koppling till livsmedelsförsörjning

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden godkänner delrapporteringen av kommunfullmäktiges uppdrag den 24 november 2022 § 5 till nämnden om att inrätta och utveckla en samarbetsfunktion för Göteborgs Stads aktörer med koppling till livsmedelsförsörjning.
2. Miljö- och klimatnämnden skickar tjänsteutlåtandet till kommunfullmäktige som delrapportering av kommunfullmäktiges uppdrag den 24 november 2022 § 5 till nämnden om att inrätta och utveckla en samarbetsfunktion för Göteborgs Stads aktörer med koppling till livsmedelsförsörjning.

Sammanfattning

Miljö- och klimatnämnden har tilldelats uppdraget att inrätta och utveckla en samarbetsfunktion för Göteborgs Stads aktörer med koppling till hållbar livsmedelsförsörjning. Uppdraget kommer från kommunfullmäktiges budget för 2023 och är en följd av återslagningen av miljöförvaltningens utredning ”Ett hållbart livsmedelssystem ur ett cirkulärekoniskt perspektiv”¹. I rapporten rekommenderas upprättandet av en samarbetsfunktion som principiellt viktigt för att kunna driva på utvecklingen av ett hållbart livsmedelssystem, fortsättningsvis kallat matsystem. Ett hållbart matsystem är en viktig grund för att flera av målen i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030 ska kunna nås.

Arbetet med att inrätta och utveckla samarbetsfunktionen är en komplex utmaning. Anledningen är att stadens arbete är fragmenterat och drivs av olika verksamheter där en helhetssyn om vad staden kan göra tillsammans saknas. Under 2024 har fokus varit på att arbeta inom identifierade utvecklingsområden där samverkan gått att koppla till politiska uppdrag. Planen är att under 2025 gå vidare med de områden där det fortsatt är utmaningar med samverkan, genom att fokusera på förankringsarbete och relevant

¹ [Ett hållbart livsmedelssystem ur cirkulärekoniskt perspektiv, Rapport 2022:03](#)

koordinering i staden, samt utveckla uppdraget så att matsystemfrågorna lyfts in i miljö- och klimatprogrammet i form av en ny strategi.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Inrättandet av en samarbetsfunktion bedöms som viktigt för att stärka stadens robusthet mot kriser och minska risker med störningar som uppstår i livsmedelsförsörjningen.

Arbetet inom samarbetsfunktionen ska gynna beredskapsarbetet genom att skapa förutsättningar för ökad lokal livsmedelsproduktion och bidra till att det finns en efterfrågan på lokalproducerad mat.

Bedömning ur ekologisk dimension

Inrättandet av en samarbetsfunktion bedöms som centralt för att Göteborgs Stad ska kunna nå beslutade mål i miljö- och klimatprogrammet. Se vidare beskrivning under Förvaltningens bedömning.

Bedömning ur social dimension

Inrättandet av en samarbetsfunktion bedöms som en viktig förutsättning för att nå målet i Göteborgs Stads folkhälsoprogram², om att människor i Göteborg ska ges förutsättningar att ta eget ansvar för sin hälsa och gör det, under vilket hälsosamma matvanor är en aspekt. Specifikt ska Göteborgs Stads verksamheter verka för inköp av livsmedel av god kvalité samt främja hälsosamma matvanor. Arbetet inom samarbetsfunktionen skapar förutsättningar för att få större effekt av inköpta livsmedel, serverade måltider och kravbilderna bakom det som hamnar på tallriken.

² Göteborgs Stads folkhälsoprogram 2019–2020

Ärendet

Detta tjänsteutlåtande utgör delrapportering av uppdraget från kommunfullmäktiges budget för 2023 att inrätta och utveckla en samarbetsfunktion för Göteborgs Stads aktörer med koppling till livsmedelsförsörjning. Nämnden ska ta ställning till om detta tjänsteutlåtande kan godkännas som delrapportering av uppdraget samt skickas till kommunfullmäktige som delrapportering.

Beskrivning av ärendet

Miljö- och klimatanämnden har tilldelats uppdraget att inrätta och utveckla en samarbetsfunktion för Göteborgs Stads aktörer med koppling till hållbar livsmedelsförsörjning. Uppdraget kommer från kommunfullmäktiges budget för 2023 och är en följd av rapporteringen av miljöförvaltningens utredning ”Ett hållbart livsmedelssystem ur ett cirkuläreconomiskt perspektiv”³. I rapporten beskrevs en samarbetsfunktion som principiellt viktig för att kunna driva på utvecklingen av ett hållbart matsystem. Anledningen till rekommendationen om att inrätta en samarbetsfunktion var behovet av att koppla ihop stadens samlade insatser och därmed öka omställningstakten, samt hantera frågor som faller mellan olika aktörers ansvarsområden. Stadsledningskontoret bedömde i sitt tjänsteutlåtande⁴ att befintliga styrande dokument i kombination med en samverkansfunktion kunde skapa styrning i frågan och ge förutsättningar för att skapa ett hållbart lokalt matsystem.

Förvaltningens bedömning

Ett hållbart matsystem säkerställer livsmedelstrygghet för alla på ett sådant sätt att de ekonomiska, sociala och miljömässiga grunderna för livsmedelsförsörjningen för framtida generationer inte går förlorad. Dagens matsystem står för en betydande del av både Göteborgs Stads och göteborgssamhällets miljöpåverkan, vilket gör att miljöförvaltningen bedömer att omställningen till ett hållbart matsystem spelar en central roll för möjligheten att nå flera av miljö- och klimatprogrammets mål. Omställningen är dessutom en tvärsektoriell fråga som bidrar till lösningen av flera högaktuella samhällsutmaningar på samma gång, till exempel genom stärkt civil beredskap, fler lokala arbetstillfällen samt hälsosammare matvanor.

Göteborgs Stad kan bidra till ett hållbart matsystem, dels genom att skapa förutsättningar för hållbar produktion och konsumtion i samhället, dels genom stadens egna inköp och konsumtionsmönster. Syftet med uppdraget att inrätta och utveckla en samarbetsfunktion är att förstärka den utveckling som utifrån nuvarande styrning redan pågår i staden, samt tillföra ett systemperspektiv för att stadens aktörer i samverkan ska bidra till omställningen i sin helhet. Det är också avgörande att nå samsyn kring en gemensam målbild om ett framtida hållbart matsystem och hur Göteborgs Stad ska bidra till det.

Centrala aktörer inkluderar stadsbyggnadsförvaltningen, Business Region Göteborg, exploateringsförvaltningen, förvaltningen för inköp och upphandling samt stadens måltidsorganisationer. Demokrati och medborgarservice är också en viktig aktör utifrån sitt gränssnitt gentemot göteborgare och besökare. Även stadsledningskontoret är en viktig samarbetspart utifrån sitt arbete med stadens krisberedskap, eftersom

³ [Ett hållbart livsmedelssystem ur cirkuläreconomiskt perspektiv, Rapport 2022:03](#)

⁴ [Stadsledningskontoret Tjänsteutlåtande Diarienummer 0469/22](#)

uppbyggnaden av en långsiktigt hållbar livsmedelstrygghet är grundläggande för att skapa motståndskraft mot störningar och kriser.

Inrättande och utveckling av samarbetsfunktionen

En viktig grund för arbetet med att inrätta samarbetsfunktionen har varit det strategiska kunskapsunderlaget, ”Ett hållbart livsmedelssystem ur ett cirkulärekonomiskt perspektiv”⁵, fortsättningsvis kallad rapporten. Den beskriver nödvändiga vägval inom matsystemet liksom verktyg och utvecklingsområden som skapar synergier mellan insatser hos olika förvaltningar och bolag.

I arbetet med att inrätta samarbetsfunktionen har miljöförvaltningen kartlagt nuvarande arbete inom staden samt nätverk inom hållbar mat. Förvaltningen har även i samverkan med flera av de centrala aktörerna arrangerat dialogmöten och workshops för stadens aktörer om stadens arbete för ett hållbart matsystem. Rekommendationerna i rapporten resulterade i flera uppdrag till både miljöförvaltningen samt till andra förvaltningar och bolag, där också miljöförvaltningen har deltagit i arbetet. Arbetet inom dessa uppdrag har nyttjats för att samtidigt bidra till samarbetsfunktionens syfte med ökad samverkan och helhetssyn, genom att knyta samman arbetet inom de olika uppdragen.

I arbetet med att skapa ökad samverkan kring helheten har förvaltningen utgått från rapporten. Där pekas en handfull vägar ut – hävstångsområden där åtgärder kan ge särskilt stor påverkan. En enskild hävstång löser dock inte utmaningarna, utan de behöver hanteras som ett paket för att skapa synergieffekter. Ett par av hävstångsområdena bedömdes som särskilt viktiga att inleda arbetet med. Dessa var konsumtion och produktion av lokalproducerad mat samt säkerställande av en långsiktigt hållbar lokal markanvändning. Arbetet med båda dessa hävstångsområden pågår nu.

Gällande säkerställandet av en långsiktigt hållbar lokal markanvändning har fokus varit på att få med frågorna i arbetet med de tematiska tilläggen av översiktsplanen. Här har målet varit att få in formuleringar som ger en tydlig i viljeriktning om ökad livsmedelsproduktion i Göteborg samt att stärka förutsättningarna för ett livskraftigt och robust lokalt jordbruk som ger minskad sårbarhet i den lokala livsmedelsförsörjningen.

Gällande produktion av lokalproducerad mat har miljöförvaltningen tillsammans med Business Region Göteborg utrett hur arbetet med lokala livsmedelsproducenter kan bli mer sammanhållet och effektivt. Utfallet återrapporterades till nämnden den 13 februari i år⁶ och delaktiga tjänstepersoner på Business Region Göteborg har kunnat använda underlaget som inriktning på deras fortsatta arbete med gröna näringar.

När det gäller konsumtionsaspekten av lokalproducerad mat, med stadens egna inköp som grund, är den starkt kopplad till att det fortsatt saknas tillräckliga volymer för att möta stadens behov. Dock har arbetet inom samarbetsfunktionen gått framåt genom att tillsammans med förvaltningen för inköp och upphandling utforska tillämpning av Göteborgs definition av lokalproducerad mat. Utfallet så här långt är att vi arbetar fram ett stödverktyg för prioritering av vissa val av livsmedel före andra samt framtagning av stödindikator för att kunna följa upp hur mycket av den prioriterade lokalproducerade maten som sedan köps.

⁵ [Ett hållbart livsmedelssystem ur cirkulärekonomiskt perspektiv](#)

⁶ § 8 [Göteborgs Stad Miljöförvaltningen, tjänsteutlåtande \(goteborg.se\)](#)

Nuläge och identifierade utmaningar

Miljöförvaltningen har genom arbetet som beskrivs ovan dels bidragit till förbättrade förutsättningar inom två av hävstångsområdena, dels inlett arbetet för ökad samsyn och samverkan. Att skapa en samarbetsfunktion är dock en komplex uppgift och det gör att en strukturell tvärgående samverkan som kan bygga kapacitet för omställning ännu inte är på plats. I arbetet har förvaltningen även identifierat utmaningar som försvårar samverkan för att gemensamt skapa förutsättningar för omställningen till ett hållbart matsystem.

De förvaltningar och bolag som har identifierats som viktiga aktörer har alla i varierande grad uttryckt att den övergripande frågan om ett hållbart matsystem inte är prioriterad för dem. De prioriterar i hög grad att i stället arbeta i sina befintliga nätverk för mindre delar av frågan, samt med sina uppdrag i frågan. Det har därför varit utmanande att få dem att delta i dialogmöten och liknande initiativ för att stadens aktörer ska samverka för ett hållbart matsystem i sin helhet. Förvaltningen bedömer att detta beror på att deras kärnuppdrag och enskilda uppdrag har högre prioritet för resurser och uppmärksamhet, vilket gör det utmanande att integrera hållbarhetsarbete med bredare perspektiv i deras verksamheter. Det här är en utmaning i tvärgående hållbarhetsarbete som lyfts fram i forskning och är inte unik för Göteborgs Stad.

Fortsatt utveckling av samarbetsfunktionen

Planen för 2025 är att fortsätta utveckla formerna för samverkan i dialog med de identifierade aktörerna. En del av detta kommer vara att hålla mer övergripande dialogmöten om gemensam målbild och former för samverkan, till vilka varje aktör förväntas utse en eller ett par representanter. Syftet är att skapa ett kontinuerligt forum för dialog och planering av samverkan och på så sätt bygga upp handlingskapacitet över tid. Förvaltningen planerar även för dialog på ledningsnivå samt politisk nivå för att förankra betydelsen av samverkan inom området.

Miljöförvaltningen kommer även, enligt beslut i miljö- och klimatnämnden 19 november 2024 § 189, att i arbetet med att revidera miljö- och klimatprogrammet, utvärdera om syftet med samarbetsfunktionen bättre kan uppnås genom att organisera detta arbete i en strategi för ett hållbart matsystem inom programmet. Detta bedöms ha god potential att stärka arbetet då omställningen till ett hållbart matsystem är en tvärgående utmaning som kräver en process av utveckling och lärande i nära samverkan, vilken passar väl för det arbetssätt som nuvarande strategier har etablerat inom Göteborgs Stad. En strategi inom miljö- och klimatprogrammet innebär även ett utpekande av viktiga aktörer som har gemensamt ansvar för strategins genomförande. Sammantaget stärker det här möjligheterna för arbetet att bli en integrerad del av stadens samlade strategi för att nå miljö- och klimatmålen, samtidigt som det stödjer en tryggad livsmedelsförsörjning i ett resiliellt matsystem. Tills vidare fortsätter arbetet genom miljö- och klimatnämndens uppdrag med samarbetsfunktionen.

Maria Jacobsson

Direktör

Marcus Jahnke

Avdelningschef